

FRAGMAN TEKNİĞİNİN DİL BECERİLERİNDE KULLANIMI ÜZERİNE BİR MODEL İNCELEMESİ: AVUSTRALYA ÖRNEĞİ

Elif AYDIN*

Nuran BAŞOĞLU**

Geliş Tarihi: Ağustos, 2016

Kabul Tarihi: Aralık, 2016

Öz

Teknolojinin hayatımızı her yönden zapt ettiği yaşadığımız bu çağda; geleneksel metot ve yöntemlerle öğrencilerin motivasyonunu sağlamak zorlaşmaktadır. Temel amacı öğrencileri hayat boyu kullanacakları ana dili temel beceri alanlarında yetkinliğe ulaştırmak olan Türkçe öğretiminde bilgi teknolojilerinden faydalanmak artık elzem bir durum hâline gelmiştir. Öğrencilerin okuma, dinleme/izleme, konuşma, yazma ve dil bilgisinden oluşan öğrenme alanlarına ait temel dil becerilerinin geliştirildiği Türkçe öğretiminde uygulamalı tekniklerden yararlanılması kaçınılmazdır. Bu çalışmanın amacı; Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer almayan, yeni bir teknik olarak karşımıza çıkan "Fragman Hazırlama"nın Avustralya ana dili öğretim materyalinde nasıl yer aldığını ve uygulandığını incelemektir. Çalışmanın bir diğer amacı ise fragman tekniğinin dil öğretiminde nasıl uygulandığını ortaya koyarak Türkçe Öğretim Programlarına katkıda bulunmaktır. Avustralya ana dili ders materyali, farklı ve güncel tekniklere yer verdiği düşüncesiyle incelenmiştir.

Bu araştırmada; veriler doküman incelemesi yöntemi ile tespit edilmiş ve betimsel analiz yoluyla değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda programdaki dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinlik örnekleri sınıf düzeyine göre incelenmiştir.

Sonuçta; Avustralya müfredatı ana dili ders materyalleri dokuzuncu ve onuncu öğretim yıllarında, tatmin edici başarı düzeyinde yer alan fragman tekniğiyle öğrencilerden okudukları romanı en son teknolojik yenilikleri kullanmaya olanak sağlayacak ve üst düzey yazılı anlatım becerilerini ortaya koyabilecek şekilde aktarmaları istenmiştir. Fragman hazırlama tekniğinin, Avustralya müfredatı ana dili ders materyallerinde tüm dil becerilerinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesinde kullanılan bir teknik olarak ele alınmasına rağmen uygulama örnekleri incelendiğinde ağırlıklı olarak öğrencinin okuma ve yazma becerisinin geliştirilmesinde kullanılan, iş birliği ve süreç dayalı bir performans etkinliği olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Türkçe Öğretimi, Teknik, Fragman Hazırlama, Avustralya Ana Dili Ders Materyali.

* Doktora Öğrencisi; Sakarya Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, elifaydin@beun.edu.tr.

** Doktora Öğrencisi; Sakarya Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, nuranbasoglu@hotmail.com.

ANALYSING A MODEL OVER USING TRAILER TECHNIQUE IN LANGUAGE SKILLS: AUSTRALIA AS A SAMPLE

Abstract

It becomes more difficult to provide motivation for students by traditional methods in a period that our life refrained by technology. Taking advantage of information technologies also became an essential condition for teaching Turkish language that primarily aims to improve students' efficiency in their mother language which will be used in their life. It became unavoidable to take advantage of applied techniques in teaching Turkish language that improves basic language skills related to learning areas that consist of reading, listening/watching, speaking, writing and grammar. This study aims to analyse how "preparing trailer", which is a new technique that is not exist on teaching Turkish language curriculum, takes its part and applies in Australian Mother Language Teaching Material. An another aim of this study is to contribute to Teaching Turkish Language Curriculum by explaining how to practice fragment technique for language teaching. Australian Mother Language Teaching Material has been studied because of its content that includes different and current teaching techniques.

In this study, the data were determined by document analysis and evaluated by descriptive analyzing method. Sample events have been analysed in accordance with class level in order to improve language skills in the program. In the end, it is required to convey the novel that had been read by students of ninth and tenth grade, in a sort of way that allows opportunity to use the latest technological innovations and reveals their high level written expression skills, in consideration of Australian Mother Language Teaching Material.

Although preparing trailer technique, which exist in Australian Mother Language Teaching Material, is a technique to improve and evaluate all of the language skills, it is clearly understood that preparing trailer technique is a collaboration and process-based technique that has been used to improve students' reading and writing skills by analysing its sample application.

Keywords: Teaching Turkish Language, Technique, Preparing Trailer, Australian Mother Language Teaching Material.

Giriş

Kişinin, ana dili kullanma konusunda kendini geliştirme derecesiyle başarılı ilişkiler kurabilmesi doğru orantılıdır. Bu yüzden okullarımızda verilen Türkçe eğitim ve öğretimi büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerimizin Türkçe derslerinde kazandıkları davranışlar, hayatları boyunca kişiler arası ilişkilerdeki durumlarını ve başarılarını doğrudan etkileyen ve belirleyen unsurlardır (Doğan, 2013: 151). İlköğretim süreciyle başlayan, bütün derslerin başarısını da etkileyen Türkçe öğretimiyle öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanır (Sever, 2013: 22). Çünkü yaşam boyu kullanacağımız iletişim becerilerinin temelini oluşturan bu dil becerileri Türkçe eğitim ve öğretiminin odak noktasıdır.

Okullarda verilen dil eğitiminin temel amacı, öğrencilerin buldukları sınıf seviyesinin kazanımlarına uygun olarak onlara okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini

kazandırmak ve etkili bir şekilde kullanmalarını sağlamaktır. Dil bilgisi öğretimi çalışmalarının da bu temel amaca ulaşılabilmede gerekli bilgi ve becerileri kazandırma gayesiyle yürütülmesi gerekmektedir. Bu açıdan dil bilgisi konu ve kurallarının öğrenme ve öğretme süreci etkinlikleri içerisinde becerilerden kopuk ve soyut dil alıştırmaları şeklinde değil, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin etkin kullanımına hizmet edecek bir amaç ve işlevde öğrenilmesi sağlanmalıdır (Göçer, 2015: 234).

Eğitim-öğretim sürecinin her aşamasında yapılan öğrenme-öğretme etkinlikleri dil aracılığıyla gerçekleştirildiğinden öğrencilerin temel dil becerilerinin geliştirilmesi akademik başarı için önemlidir (Karatay, 2011:8). Ana dilinde yetkin olma; bireyin kendini ve evreni tanıyıp yorumlayabilmesine, eleştirel ve yaratıcı düşünebilmesine olanak tanır. Uzun bir süreç isteyen bu yetkinliğin oluşması için Türkçe öğretiminde dil becerilerinin gelişimini destekleyen çağdaş tekniklere ihtiyaç vardır. Günümüz öğrencilerine hitap eden, çağın imkânlarını kullanmaya olanak tanıyan tekniklerin kullanılması dersten beklenen hedeflere ulaşmada oldukça önemlidir.

Bir bütün olarak ana dili öğretimini değerlendirdiğimizde; bireyin doğumundan sonra Türkçenin ana dili olarak ediniminden başlayıp yetişkin olana kadar Türkçenin eğitimi ve öğretiminde her bir aşama için farklı yöntem ve tekniklerin izlenmesi gerekir (Şahbaz, 2013: 135-137). Öğrencilerin, temel dil becerilerine yönelik kazanımlara ulaşabilmeleri için çağın hizmete sunduğu teknolojik olanaklarla zenginleştirilmiş öğrenme-öğretme ortamları hazırlanmalıdır (Şahin ve Şahin, 2009: 320). Eğitim öğretim, çeşitlenen bilgi ve beceriyi aktarma yollarını ve araçlarını kullanmakla güncelliği ve modernliği yakalayabilir.

Okuma-yazma ve okuryazarlık kavramları çerçevesinde söylenenler doğrultusunda günümüz öğrencilerinin sadece basılı (geleneksel) metinleri okuma becerileri değil aynı zamanda görsel ve elektronik okuryazarlık temelli diğer okuryazarlık becerilerinin de geliştirilmesi önem taşımaktadır (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010: 287). Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (1.-5. sınıflar), 2009 yılında itibaren ayrı bir öğrenme alanı olarak yer alan görsel okuma ve görsel sunu; şekil, sembol, resim, grafik, tablo, beden dili, doğa ve sosyal olayları okuma, anlama ve zihinde yapılandırmayı kapsamaktadır. Görsellerle zihinsel görüntüler oluşturmak, anlamak, bazı kavram ve olayları zihinde canlandırmak daha kolay olmaktadır. Öğrenciler, duygu ve düşüncelerini ifade etmek, bilgilerini aktarmak için şema, resim, fotoğraf, desen gibi görsellerden; rol oynama, tiyatro, oyun, taklit gibi görsel etkinliklerden ve video, ses-görüntü kasetleri, bilgisayar gibi araçlardan yararlanabilirler. Görsel sunu yapmak yazılı ve sözlü ifadelerle iletişimi kuvvetlendirmektedir. Görsel sunu öğrencilerin düşünme ve anlama becerilerini geliştirmekte, bilgilerini mantıksal olarak düzenlemeyi kolaylaştırmaktadır. Ayrıca

öğrencilerin ön bilgileriyle yeni bilgileri bütünleştirme ve zihninde yapılandırma sürecini hızlandırmaktadır. (MEB, 2009: 18) Bu nedenle Türkçe derslerinde öğrencilere dört temel dil becerisinin yanı sıra çeşitli görselleri inceleme, yorumlama, ilişkilendirme ve sorgulama çalışmaları yaptırılmalıdır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (1.-5. sınıflar), görsel okuma ve görsel sunu öğrenme alanına ait etkinliklerde; 5. sınıfta “Doğayı kirleten unsurlarla ilgili bir film izlettirilerek (video ya da bilgisayardan) öğrencilerin görüşleri alınabilir.” ifadesi yer alırken 4. sınıfta “Serbest oyunlar oynatılabilir. Örneğin radyo, televizyon haberleri ya da çevresindeki herhangi bir sosyal olayı canlandırmaları istenebilir.” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2009). 1-5. sınıfların hepsinde konuşma öğrenme alanına ait kazanımlar içerisinde “Masal, hikâye, fıkra veya filmi tekniğine uygun anlatır.” ifadesi yer almaktadır. Yazma öğrenme alanına ait etkinliklerden 2. sınıfta, “İzledikleri çizgi filmle *vb.* ilgili yazılar yazması istenebilir.” ifadesi yer alırken 3. sınıfta “Gezdikleri yerleri, izledikleri çizgi filmleri *vb.* yazarak karşılaştırmaları istenebilir.” ifadesi yer almaktadır. 5. sınıfta ise “Okuduğu, dinlediği, izlediği iki ayrı hikâyenin, çizgi filmin karakter, sahne, yer ve olaylarını karşılaştırarak yazmaları istenebilir.” ve “Sinema, tiyatro afişleri verilerek öğrencilerin afişlerden hareketle hangi filme veya oyuna gitmek istedikleri hakkında yazılar yazmaları istenebilir.” ifadeleri yer almaktadır. 3.-5. sınıf aralığında dinleme öğrenme alanına ait etkinliklerde de “Dinledikleri bir masal veya izledikleri bir çizgi filmdeki abartıları, hayal ürünlerini fark etmeleri istenebilir.” ifadesi vardır (MEB, 2009).

İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. sınıflar) Öğretim Programı'nda ise, okuma öğrenme alanına ait sınıf içi etkinliklerde; “İlgili etkinliklerden (yaratıcı drama, grup çalışması, çalışma kâğıdı doldurma, mektup yazma, film izleme *vb.*) sınıf içinde uygulanabilecekleri gösterir.” ifadesine yer verilirken (MEB, 2006: 11), okuma öğrenme alanına ait kazanımlarda “Film şeridi oluşturma” adlı etkinlikte, “Kurgusal bir metin verilerek öğrencilerden metinde geçen olayları kronolojik bir sıraya koymaları ve bu olayları resimlemeleri istenir. Resimler bir film şeridi hâlinde sıralanır” (MEB, 2006: 25) denmiştir. Dinleme/izleme öğrenme alanında “Film İzliyoruz” adlı etkinlikte, “Kazanımlara yönelik olarak hazırlanan çalışma kâğıtları izlenen çizgi filminden/ filminden/animasyondan hareketle doldurulur. İzlenenlerden yola çıkılarak grup içinde kısa konuşmalar yapılır.” ifadesine yer verilmiştir (MEB, 2009: 14). Etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazandırmak amacıyla da “Kaset, CD, film *vb.* kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur.” ifadesine yer verilmiştir (MEB, 2006: 18). Yazma öğrenme alanına ait kazanımlarda ise “Yaşayan Zaman” adlı etkinlikte, “Öğrenciler yaşadıkları çevrede meydana gelen, ilgi çekici ve önemli olayların listesini yaparlar. Listede yer alan olaylar arasından bazıları seçilerek zaman çizelgesine yerleştirilir. Her olay ait olduğu döneme yazılarak resimlenir ve kâğıtlar

birleştirilerek sınıf duvarına asılır. Her öğrenci, seçtiği bir dönemde yaşayan gerçek veya hayali bir şahsın yerine geçerek hikâyesini anlatır. Örneğin, bir öğrenci valiyi temsil ediyorsa o dönemde yaşanan bir olayı ve bununla ilgili yaptıklarını anlatır. Öğrenciler o dönemi yansıtan kıyafetleri giyerek olayı canlandırmaya çalışırlar.” ifadesine yer verilmiştir (MEB, 2006: 31).

Alanyazın tarandığında Türkçe öğretiminde bilgiyi öğrencilere aktarmada farklı etkinlik ya da tekniklerin etkililiği ile ilgili birtakım araştırmaların olduğu görülmektedir. Bu anlamda bu araştırmanın bulgu ve sonuçlarına yönelik bir değerlendirme yapabilmek amacıyla özellikle dil becerilerinin geliştirilmesinde görsel okuma ve görsel sunu öğrenme alanlarını destekleyen, güncel okuryazarlık alanlarına katkı sağlayabileceği düşünülen “drama/canlandırma, film, animasyon” unsurları ile desteklenmiş araştırmalar (tezler ve makaleler) incelenmiş ve öne çıkan çalışmalara ait bilgilere yer verilmiştir.

Sarar Kuzu (2004), “Etkileşimsel Model’e Uygun Okuma Öğretiminin Türkçe Bilgilendirici Metinleri Anlama Düzeyine Etkisi” adlı makalesinde; metin dilbilim tabanlı bilişsel bir okuma modeli olan Etkileşimsel Model’in temel alındığı bir okuma öğretiminin, öğrencilerin Türkçe bilgilendirici metinleri anlama düzeylerine etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda; Etkileşimsel Model’in öğrencilere okuduğunu anlama becerisinin “kavrama” ve “uygulama” düzeyindeki ve okuduğunu anlama becerisini bütünleyen davranışları kazandırmada geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğunu saptamıştır.

Kaya Güler (2008), “İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Etkililiği” adlı yüksek lisans tezinde; Türkçe dersinde, okuduğunu anlama ve anladığını yazıyla anlatma temel dil becerilerinin gelişiminde, yaratıcı drama yöntemi ile geleneksel yöntemlerin etkililiği açısından bir fark olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Sonuçta fonksiyonel bir öğretim yöntemi olan yaratıcı drama uygulamalarına Türkçe derslerinde temel dil becerilerinin gelişiminde olduğu gibi diğer derslerde de yer verilmesinin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Kara (2010), “Dramayla Öykü Oluşturma Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretimine Etkisi” adlı doktora tezinde; ilköğretim ikinci kademe Türkçe dersinin daha verimli işlenebilmesi amacıyla dramayla öykü oluşturmaya dayalı bir yöntem önermiştir. Önerilen bu yöntemin aynı zamanda uygulandığı bu çalışmada Kara, öğrencilerin Türkçe dersleriyle ilgili tutum puanlarının anlamlı bir düzeyde arttığı ve yöntemin Türkçe dersinde temel dil becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır.

Maden (2010), “İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Dersinde Drama Yönteminin Temel Dil Becerilerinin Kazanımına Etkisi (Sevgi Teması Örneği)” adlı doktora tezinde Türkçe dersi

temel dil becerilerinin öğretiminde drama yönteminin başarı ve kalıcılık üzerindeki etkisini değerlendirmiştir. Drama yönteminin Türkçe dersi temel dil becerilerinin öğretiminde geleneksel öğretime göre başarı ve hatırd tutma üzerinde daha etkili olduğu ve farklı başarı düzeyindeki öğrenciler tarafından beğenildiği (olumlu tutuma sahip olduğu) sonucuna varmıştır.

Aykaç (2011), “Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Metinleriyle Kurgulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Anlatma Becerilerine Etkisi” adlı doktora tezinde; Türkçe öğretiminde, çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin anlatma becerilerine etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmasının sonucunda Türkçe öğretiminin ders kitaplarına bağlı bir öğretim olmaktan çıkarılarak çocuk edebiyatı metinleriyle birlikte yaratıcı drama gibi etkin yöntemlerle gerçekleştirilmeli yargısına ulaşmıştır.

Gedik (2012), “Ortaokul İkinci Sınıf Öğrencilerinin Temel Dil Becerilerinin Geliştirilmesinde Eğitsel Oyunların Başarı ve Kalıcılığa Etkileri” adlı doktora tezinde Türkçe dersi temel dil becerilerinin (konuşma, dinleme, okuma, yazma) öğretiminde eğitsel oyunların başarı ve öğrenilenlerin kalıcılığı üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışma sonucunda ortaokul ikinci sınıf öğrencilerinin Türkçe dersi temel dil becerilerinin/öğrenme alanlarının geliştirilmesinde ve öğrenilenlerin kalıcılığında eğitsel oyunların, mevcut öğretim programının uygulandığı öğretim yöntemine göre daha başarılı olduğu sonucuna varmıştır.

Tüzel (2012), “Medya Okuryazarlığı Eğitiminin Türkçe Dersleriyle İlişkilendirilmesi” adlı makalesinde Türkçe derslerinin medya okuryazarlığı eğitimi ile ilişkilendirilmesini, basılı metinlerin hâkimiyetindeki derslerin günümüz öğrencilerinin etrafını saran görsel ve işitsel medya iletilerini de kapsayacak şekilde genişlemesi adına önemli görmektedir. Ayrıca, bu yaklaşım doğrultusunda gerçekleştirilen Türkçe derslerinin, öğrencilerin yaşamlarına daha yakın hâle gelerek Türkçe eğitiminin “hayatilik” ilkesini yerine getirebileceğini ifade etmektedir.

Fındık Dönmez (2013), “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Öğretiminde Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerilerinin Gelişmesinde Karikatürün Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde; ilköğretimde Türkçe öğretiminde beceri alanlarındaki kazanımlara yönelik istendik davranış geliştirmede karikatür kullanımının geleneksel yöntemle karşılaştırmasını yapmıştır. Sonuçta, Türkçe dersinde karikatür kullanılarak öğretim yapılan deneysel gruptaki öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazma beceri alanlarında daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Dilidüzgün (2014), “Türkçe Öğretiminde Haber Metinleri - Metin Yapısı Bağlamında Etkinlik Oluşturma” adlı makalesinde; haber metinlerinin biçimsel, anlamsal ve üstyapı

özelliklerini temel alan etkinliklerle öğrencilerin haber türünü daha iyi çözümlayebileceklerini ve eleştirel bakış açısı kazanabileceklerini öne sürmektedir. Araştırmada haber metinlerinin dilsel, dil bilimsel ve metinsel özellikleri irdelenmiş, Türkçe öğretiminde haber metinlerine ne kadar yer verildiği sorgulanarak ve metinlerin yapısal özellikleri temel alınarak öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmek için etkinlik modelleri sunulmuştur.

Yıldırımkaya (2016), “Pinokyo Öyküsünün Animasyon Tekniği Kullanılarak Öğretimi” adlı yüksek lisans tezinde ilkököl 4. Sınıf Türkçe dersinde okutulan Pinokyo öyküsünün, görüntülerinin animasyon tekniği ile yeniden kurgulanmış halinin, geleneksel anlatım yöntemi ile karşılaştırarak; iki öğretim yönteminin arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakmıştır. Pinokyo öyküsünün animasyonunu izleyen deney sınıflar ile geleneksel yöntemle dersleri işleyen kontrol sınıflarının arasındaki akademik başarıları incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda; animasyon izletilerek anlatılan öğretim yönteminin, öğrencilerin akademik başarıları üzerine olumlu etkilerinin olduğunu belirtmiştir.

Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere bağlı olarak hem günümüz insanının edinmesi gereken bilgi ve beceriler artmış hem de bu bilgi ve becerileri sahip olma araç ve yolları da çeşitlenmiştir (Karataş, 2013: 221). Bunlara rağmen bilginin yazılı ve görsel olarak sunulması zorunluluğu ile yazılı ya da görsel olarak sunulan bilginin okunması, anlaşılması değişmeyen iki temel unsur olarak her zaman olacaktır (Temizkan, 2009: 7).

Yapılan araştırmalarda; farklı yöntem, teknik ve etkinliklerin; aynı zamanda çoklu veri kaynağına dayalı eğitim öğretim ortamlarının Türkçe öğretimi açısından geleneksel ve hâli hazırdaki metotlara göre daha verimli, öğrencileri istendik davranışlara ulaştırmada daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dil becerilerini geliştirme sürecinde yoğunluklu olarak drama, oyun, karikatür ve animasyon tekniklerine yer verildiği bunların içerisinde dramın daha fazla yer kapladığını söylemek mümkündür.

Bu çalışmada Avustralya’da dil becerilerinin geliştirilmesinde bir teknik olarak kullanılan kitap fragmanının nasıl uygulandığının verilmesi; çalışmanın kuramsal boyuttaki orijinalliğini göstermesi açısından önemlidir. Avustralya ana dili ders materyali incelendiğinde dokuzuncu yıl öğrenci çalışma portfolyosunda öğrencinin; görsel metinlerin sunumuna dair farklı yaklaşımlar keşfetmesi, okuyucuyu cezbedecek bir dergi kapağı tasarlayabilmesi, tanıtım amaçlı dijital bir film sunumu-reklamı hazırlaması, bir afiş kurgulaması, edebî metinlerde yer alan karakterleri incelemesi ve bu metinlerin yorumları ile ilgili tartışmalar hazırlaması beklenmektedir (ACARA, 2014a). Onuncu yıl öğrenci çalışma portfolyosunda ise öğrencinin; beyazperdeye uyarlanmış ve sahnede sunulan bir oyun için farklı yorumlamaları

karşılaştırılabilirliği, reklam amaçlı dijital bir film tanıtımı geliştirebilmesi ve bir romanı analiz etmesi beklenmektedir (ACARA, 2014b).

Son yıllarda yayınevleri ve yazarlar kitaplarına fragman hazırlayarak okuyucuların ilgisini çekmeye çalıştıkları, yayınevleri kitap fragmanı yarışmaları düzenledikleri ve Türkçe öğretim programlarında görsel okuma ve sunu becerilerine yer verildiği hâlde Türkçe öğretimindeki uygulamalarda fragman tekniğinin yer almadığını görülmektedir. Öğrencilerden okuduğu kitabın özetini çıkarmasını isteyerek dil becerilerini -özellikle okuma becerisini- değerlendirmek, internet ortamında öğrencinin kitabın özetini bulabileceği düşünülürse/düşünüldüğünde verimli olmamakta ve yöntem olarak eskimeye yüz tutmaktadır. Bunun yerine öğrenciden okuduğu kitabın fragmanını hazırlamasını istemek öğrencinin hem görsel okuma ve sunu becerisini geliştirecek hem de öğrenme sürecinin teknolojik olanaklarla desteklenmesini, çağın gereklerine uygun hale/hâle gelmesini sağlayacaktır. Fragman hazırlamada öğrencinin dil, anlatım ve görsel sunu olanakları açısından özgün bir ürün ortaya konması beklendiğinden öğrencinin kitabı okuması kaçınılmazdır. Ülkemizde yayınevlerinin, yazarların kitap fragmanı hazırlama faaliyetlerine karşın Türkçe öğretiminde dil becerilerinin geliştirilmesinde ve değerlendirilmesinde kitap fragmanı tekniğine yer verilmediği tespit edilmiştir.

Çalışmada; farklı ve güncel tekniklere yer verdiği düşüncesiyle Avustralya ana dili ders materyali incelenmiş, dokuzuncu ve onuncu yılda tatmin edici başarı düzeyinde yer alan fragman hazırlama tekniğinin ana dili öğretim sürecinde nasıl yer aldığı gözler önüne serilmiştir. Sonuçta; değişen toplumsal yapı ve paralelinde değişen öğrenci profilinin uygulamaktan zevk alacağı bir etkinlik olarak belirlenen fragman hazırlama tekniğinin Türkçe öğretiminde de kullanılabilir olması öneri olarak sunulmuştur.

Avustralya Ana Dili Ders Materyali (2014)

Avustralya İngilizce Öğretim Programı'nda, öğrencinin öğrenmesinin ölçülüp değerlendirilebileceği *başarı standartları* bulunur. Bu başarı standartları, programın başlangıcından 10. yılın sonuna kadar, öğrencilerin öğrenmelerinin niteliğini ve kalitesini ölçmek ve değerlendirmek için temel ölçüttür. Programın başarı standartlarında alıcı yöntem olarak; dinleme, okuma, izleme ve üretici yöntemler olarak; konuşma, yazma, yaratma belirlenmiştir (Yaman ve Demirtaş, 2013: 19).

Avustralya Müfredat Değerlendirme ve Raporlama Otoritesi (ACARA) tarafından her yıla ait örnek çalışma portfolyoları hazırlanmıştır. Her bir portfolyo başarı standartlarına ilişkin öğrenci öğrenmesinin ispatını üç kademeli bir değerlendirme ile belirler. Her yıl için öğrenci

başarısı; tatmin edici, tatmin edicinin üzerinde ve tatmin edicinin altında olarak değerlendirilir. Öğretmenler uygun olan seviyeyi seçerek örnek çalışma portfolyolarından faydalanırlar. Böylece; öğretmenler portfolyo setlerinden öğrencilerinin başarısının niteliği hakkında dengeli değerlendirme yapmak için yararlanmış olurlar (ACARA, 2014a; ACARA, 2014b).

Avustralya Ana Dili Ders Materyali - 9. Yıl Tatmin Edici Düzey (2014)

Dokuzuncu yılda yer alan ve bu çalışmanın konusu olan dil becerileri uygulamalarından fragman tekniğinde; öğrencilerden bir kitap ile ilgili dijital bir sunum reklamı geliştirmesi istenir. Fragman tekniği ile öğrencilerin alıcı biçimlerden dinleme, okuma ve izleme becerileri; üretici biçimlerden ise konuşma, yazma ve yaratma becerilerinin işe koşulacağı belirtilmektedir.

Fragman tekniği ile dokuzuncu yılın sonunda öğrencilerin alıcı biçimlerde (dinleme, okuma, izleme) metin yapılarını çözümlenebilecek seviyeye, başarı standardına erişmeleri hedeflenmektedir. Öğrencilerin bireysel yazarlık çalışmalarında; imajların nasıl olduğunu açıklayabilecekleri, kelime seçimlerinde ve dil özelliklerinde uygun yapıyı bulabilecekleri öngörülmektedir. Ayrıca dokuzuncu yılda öğrenciler, metinlerdeki bilgileri ve görüşleri kendi yorumlama biçimlerine göre birleştirir ve değerlendirirler (ACARA, 2014a: 27).

Fragman tekniği ile bir uygulama yaparken öğrencilerin; izleyiciyi etkilemek için dil bağlantılarının nasıl kullanıldığını ve kelime seçimlerinin nasıl yapıldığını açıklamak ve çözümlenmek için fragmanını hazırlayacakları metinden deliller seçmeleri gerekecektir. Bu amaca yönelik olarak öğrenciler etkili bir okuma ve ardından yazma süreci içine gireceklerdir. Aynı etkiyi fragmanı izlerken metni okuyanlara yansıtmayı hedefleyeceklerdir (ACARA, 2014a).

Öğrencilerin öncelikle üretici biçimlerde (konuşma, yazma, yaratma) dili nasıl kullanacağını anlamaları hedeflenmektedir. Öğrencilerden fragmanını hazırlayacakları metinle ilgili dikkat çekici sorular hazırlamaları istenir. Öğrenciler bu soruları hazırlarken kendi cevaplarını ve fragmanı izleyecek olan diğer öğrencilerin cevaplarını karşılaştırarak metinle ilgili yorumların nasıl çeşitleneceğini anlarlar. Böylece fragmanı oluşturan öğrenciler metinlerde dili kullanmayı öğrenir ve görsellerin metinleri nasıl değiştirdiğini anlarlar (ACARA, 2014a: 27).

Öğrenciler, fragmanları ve görüşleri karşılaştıran, değerlendiren yanıtlarla sınıf ve grup tartışmalarına aktif olarak katkıda bulunur ve sunum yaparlar. Ayrıca sunumu daha etkileyici kılmak için metinlerden inandırıcılık ve kesinliğine katkıda bulunan dil bilgisi kurallarından faydalanırlar, seçtikleri kelimeleri doğru yazım ve noktalama kullanarak düzenlerler (ACARA, 2014a).

Avustralya Ana Dili Ders Materyali - 10. Yıl Tatmin Edici Düzey (2014)

Onuncu yıl öğrenci çalışma portfolyosunda yer alan ve bu çalışmanın konusu olan fragman tekniği ile de tanıtım amaçlı dijital bir film hazırlanarak dil becerilerinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. 10. yılın sonunda öğrencilerin, alıcı biçimlerde (dinleme, okuma ve izleme); farklı yazarlar tarafından yazılan metin yapılarının yenilikçi biçimlerde nasıl kullanıldığını değerlendirmeleri beklenir. Öğrenciler bu yılda; dil özelliklerinin, imajların ve kelime seçiminin bireysel tarzın gelişimine nasıl katkıda bulunduğunu açıklarlar. Ayrıca kendi metin yorumlarının doğruluğunu ispat eder ve açıklarlar. Diğer öğrenci yorumlarını ise destekleyici delillerle analiz ederek değerlendirirler. Belirli etkileri elde etmek için aralanabilen metin içindeki tarz özelliklerine dikkat ederler (ACARA, 2014b: 16).

Üretici biçimlerde (konuşma, yazma ve yaratıcılık) ise; öğrencilerin biçimsel etki ve duyarlılığı uyandırabilen dil özelliklerinin seçiminin nasıl olduğunu göstermeleri beklenir. Öğrenciler, birbirine bağlı ve mantıklı görüşlerin gelişmesiyle farklı bakış açısı, tutum ve perspektifleri açıklarlar. Dil özelliklerini, biçimsel araçları, metin yapıları ve imajları deneyim yoluyla kullanarak kendi tarzlarını geliştirirler. Ayrıca öğrenciler karışık fikirleri ifade etmek için geniş bir çeşitlilikte metinler oluştururlar. Sunum yaparlar ve öne sürülen görüşleri genişletme ve geliştirme yoluyla, fikirleri doğrularak, problemleri çözerek, diğer öğrencilerin fikirlerini inşa ederek grup ve sınıf tartışmalarına aktif olarak katkıda bulunurlar. Metinleri oluştururken ve düzenlerken doğru noktalama ve imla kullanımını gerçekleştirirler, etkileyici ve değişik kelime seçimi yaparlar, dil bilgisine olan hâkimiyetlerini kanıtlarlar (ACARA, 2014b: 16).

Yöntem

Araştırmada Avustralya ana dili ders materyalinde yer alan ders örnekleri ve kazanılması hedeflenen dil becerileri başlangıç yılından 10. yıla kadar (ACARA 2014) tespit edilmiştir. Tespit edilen bu yazılı kaynaklar “doküman analizi” yöntemi ile incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Avustralya ana dili ders materyalinin; tatmin edici, tatmin edicinin üzerinde ve tatmin edicinin altında olmak üzere üç seviyede sınıflandırıldığı görülmektedir. Yapılan taramalarda bu çalışmada önerilen “fragman tekniği”nin tatmin edici seviyede ve sadece 9. ve 10. yıllarda bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın materyali olarak bu yıllarda portfolyoda yer alan örneklerle yer verilmiş, Türkçe öğretim programında etkinlik, yöntem veya materyal olarak herhangi bir şekilde yer almayan fragman tekniğinin -özellikle okuma, yazma öğrenme alanlarına yönelik- nasıl uygulandığı açıklanmaya çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışma verilerinin toplanması doküman incelemesi ile gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 187). Bu bağlamda Avustralya ana dili öğretim materyalinde bütün sınıflardaki etkinlikler incelenerek fragman tekniğinin 9. ve 10. sınıflarda yer aldığı tespit edilmiştir.

Avustralya’da 9. ve 10. sınıftaki öğrencilere öğretmen tarafından belirlenen ve sınıfta çalışılan roman için kitap fragmanı hazırlama görevi verilir. Öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri özet çıkarma, soru-cevap gibi klasik bir yöntemle değil de kitaba fragman çekerek bilgi teknolojisi yoluyla ölçülür. Öğrenci dil ve anlatım becerilerini kullanma, konuya uygun görsel efektleri seçme konusunda öğretmenden de geri bildirim alarak değerlendirilir. Kitap fragmanı, okuduğunu anlama becerisinin değerlendirilmesinde etkili bir yöntemdir. Çünkü öğrenciden okuduğu kitabı orijinal bir biçimde yansıtması beklenir.

Öğrencinin okuma ve anlama becerisinin değerlendirildiği fragman tekniğinin öğrenci tarafından nasıl uygulanacağını örnek power point sunumlarıyla aktarıldığı metinler Türkçeye çevrilerek okuma ve yazma alanlarında fragman tekniğinin nasıl kullanıldığına ait veriler bulgular kısmında ayrıntılı açıklanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma materyallerinden elde edilen bilgiler betimsel analiz ile sunulmuştur. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224). Avustralya ana dili ders materyalinde birinci yıldan onuncu yıla kadar hedeflenen dil becerileri incelenmesi sonucunda sadece 9. ve 10. sınıfta yer alan fragman tekniğinin uygulama aşamasındaki verilerine bakılarak Avustralya müfredatının yapısı ve özelliklerine dair çıkarımlar elde edilmiştir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde Avustralya ana dili öğretim materyalinde sadece 9. ve 10 sınıfta yer alan fragman tekniğine ait uygulama örneklerine yer verilmiştir.

Avustralya Ana Dili Ders Materyallerinde (2014) Fragman Hazırlama Tekniği Uygulamaları

Bu bölümde; fragman hazırlama tekniğinin daha iyi anlaşılabilmesi için uygulama örneklerine yer verilmiştir. Ders içi etkinliklerde öğrenci dil becerilerinin geliştirilmesi ve sonrasında öğretmenler tarafından bir ölçme değerlendirme aracı gibi kullanılması mümkün

olan fragman tekniğinin uygulamasına dair Avustralya Ana Dili Ders Materyalinde (2014) 9. ve 10. yıllarda tatmin edici düzeyde yer alan uygulama örnekleri açıklanmıştır.

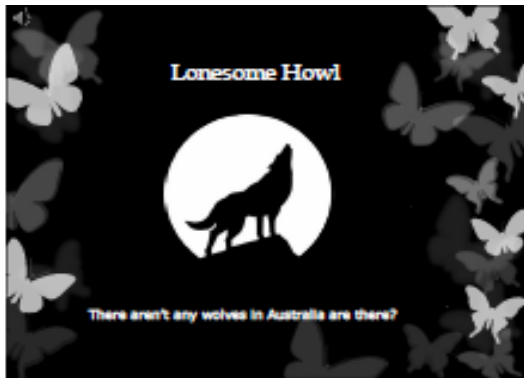
9. Yıl-Tatmin Edici Düzeyde Fragman Hazırlama Tekniği Uygulaması

Öğrencilere sınıfta okunan Steven Herrick’in Lonesome Howl metni için bir PowerPoint sunumu yapmaları söylenir. Sunumun amacı; hikâyenin konusu dışına çok fazla çıkmadan izleyicilerin ilgisini çekmektir. Öğretmen ilk taslakta öğrencilere geribildirim sağlar.

“Lonesome Howl” için Örnek Fragman

Avustralya’nın önde gelen yazarlarından Steven Herrick tarafından yazılan kitap, Avustralya’da genç yetişkinler için roman olarak satılmaktadır. Avustralya’da aynı kırsalda yaşayan Lucy ve Jake adındaki iki gencin hikâyesini anlatan bu roman, aile sorunları olan kız ve erkek birçok gence hitap edecek niteliktedir. Öğrencinin slaytlardaki görselleri oluştururken nelere dikkat edeceği, yazılı anlatımındaki cümlelerin nasıl olması gerektiğine dair bilgiler aşağıda verilen örnek uygulamada açıklanmıştır:

İlk yansıda kitabın adı yazabilir ve altta şu cümle geçebilir: “Avustralya’da hiç kurt yok. Öyle değil mi?”

Bilgi Notu: Öğrenci, aya karşı tek başına bir kurt gölgesini beyaz vurgu seçerek merkez pozisyonda imajları birleştirebilir.

Bilgi Notu: Öğrenci, bir soru ile başlayarak belirsizlik duygusu yaratabilir.

Yansıda eski bir çiftlik evi olabilir. Altındaki cümle şu şekilde oluşturulabilir: “Lucy Harding harabe eski bir çiftlikte yaşar; mutluluğun çok az, fakat üzüntünün çok fazla olduğu.”

Bilgi Notu: Öğrenci, harabe ve eski sıfatlarını destekleyen kırsal bir çiftlik evi imajı seçebilir.

Bir sonraki yansının üzerine yeni bir ev fotoğrafı koyabilir. “Jake aynı vadiye yaşar fakat iki çiftlik bu kadar farklı olamaz. Acı ve kederin yerine bu yer mutluluk ve kahkaha ile doludur.” cümleleri ile devam edebilir.

Bilgi Notu: Öğrenci, mutluluk ve kahkahayı vurgulamak için parlaklık kullanarak önceki yansıya zıtlık oluşturur.

Yansının üzerine “Bu kurt hikâyesinin ilk başladığı ve Jake’in babasının dere kenarında kurdu gördüğü zamandır.” yazabilir.

Bilgi Notu: Öğrenci, doğal bir dere dekoru ve gizemli kurt silueti seçerek etki için zıtlık oluşturmada imajları ve fikirleri ustalıkla kullanmalıdır.

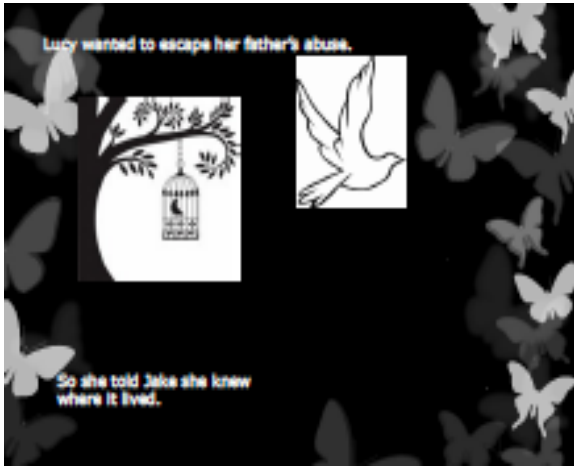

“Herkes dalga geçti ve Avustralya’da hiç kurt olmadığını söyledi fakat babasını kurda inanmaktan vazgeçiremediler ve oğlu Jake’e haber verdiler.” gibi özet cümlelerle romandaki olayı aktarabileceği cümleler seçer.

Bilgi Notu: Öğrenci, merak uyandırmak için Avustralya’da hiç kurt yoktur durumuyla ters düşmek için izleyiciye doğrudan bakan yakın plan çekimi bir kurt görseli yerleştirir.

Bilgi Notu: Öğrenci, dikkat çekici efektleri doğru noktalama, kelime ve farklı uzunlukta cümleler kullanarak dil bilgisi kurallarına hâkim olduğunu ve uyduğunu gösterir.

“Lucy babasının kötü muamelesinden kaçmak istiyordu. Dolayısıyla Lucy Jake’e kurdun nerde yaşadığını bildiğini söyledi.” şeklindeki bir cümle ile romandaki olayı özetleyebilir.

Bilgi Notu: Bir kafesteki kuş sembolü ile karakterin düşüncelerini yansıtan özgür, uçan bir kuş sembolünü birlikte verebilir.

“Onlar Sheldon Dağı’nda kurdu aramak için yola koyuldular.” gibi bir cümle yazabilir.

Bilgi Notu: Öğrenci seçtiği görselle kasvet içindeki dağ ortamını vurgulayabilir.

“Onlar dağda mahsur kaldı ve geceyi bir mağarada geçirmek zorunda kaldılar.”

Bilgi Notu: Öğrenci, İzleyenlerde endişe oluşturmak için mağara girişini yakın çekim gösterebilir.

“Onlar dağda kurdu bulacaklar ve eve geri dönecekler mi? Onlar kurdu görecekler mi? Lucy babasının elinden kurtulabilecek mi?”

Bilgi Notu: Etki için imajları ustalıkla kullanır. Örneğin; soru işareti şekli kullanma yoluyla, izleyicide gelecekte olacaklar için belirsizlik bırakabilir.

Bilgi Notu: Ay ışığındaki sis ve ağaçların imajlarıyla gizemli atmosferi devam ettirir.

Öğrenciler bu örneklere ilave olarak kitapla ilgili oluşturacakları kişisel kompozisyonlarını desteklemek için bir yansıda da romanın kapağı ve yazarın fotoğrafını verebilirler.

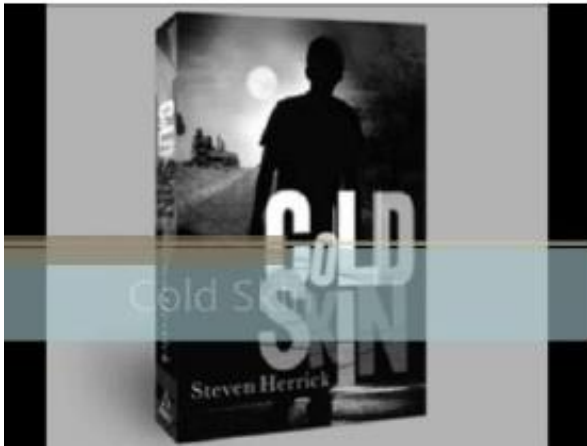
10.Yıl Tatmin Edici Düzeyde Fragman Hazırlama Tekniği Uygulaması

10. yıl tatmin edici düzeyde fragman hazırlama tekniği için gençleri ilk aşk, korkaklık, intikam ve bağışlama, çözülmesi zor bir cinayet gizemi ile buluşturacak bir roman olan Steven Herrick'in *Cold Skin*'i seçilmiştir. Fragman tekniği uygulanırken dikkat edilmesi gerekenler örnek cümle ve resimlerle birlikte aşağıda verilmiştir:

“Cold Skin” için Örnek Fragman

Öğrencilerden sınıfta çalıştıkları Steven Herrick'in *Cold Skin* adlı romanı için bir fragman hazırlamaları istenir. Öncelikle bu; göreve yaklaşımlar üreten, birlikte çalışan üç

öğrenciyi kapsayan işbirlikçi bir çalışmadır. Her bir öğrenci ödevlerini değerlendirmek için belirli aralıklarla birbirleriyle buluşarak kendi fragmanını oluşturur. Öğrencilere görüşmeleri için sınıfta zaman ayrılmıştır. Onlar aynı zamanda evde de çalışırlar. Görevi tamamlamak için iki haftaları vardır. Fragmanın amacı romanın tanıtımını yapmak ve insanları onu okumaya teşvik etmektir (ACARA, 2014b: 16).

Fragmanın ilk resminde kitabın kapak resmi vardır.

İzleyicinin dikkatini çekmek ve kitabı vurgulamak için kitabın kapağında durarak sunum açılabilir.

Bilgi Notu: Öğrenci, savaş yıllarından gazete gibi içeriğe uygun imajlar kullanabilir.

Yansının üzerine “Burrage her gün aynı sakinleriyle küçük bir maden kasabasıdır.” yazabilir.

Bilgi Notu: Öğrenci, mesafeyi belirten bir cümle kurmak için kasabaya havadan bakan bir görüş açısına sahip manzara gösterebilir.

Bilgi Notu: İmaj ve metin arasındaki zıtlıkları kullanabilir. Örneğin, boş cadde manzarasının kasvetli imajıyla kalabalık bir bar fikrini karşı karşıya getirir. Buradaki telkin, kasabanın görüldüğü gibi olmadığıdır.

Yansının üzerine: “Kasabanın barı, cumaları herkesin birlikte anlaşarak gittiği bir yerdir.” yazabilir.

Bilgi Notu: Düşen kurban ve bıçaklı bir katil silüetinde iki meçhul karakter kullanarak sembolik olarak bir olay, cinayet kurgusu gösterebilir.

Yansının üzerine: “Genç bir kız öldürüldüğünde herkes bir şüpheli olarak düşünüldü.” yazabilir.

Bilgi Notu: Suçu çözmesi gereken bir klasik bir müfettiş fotoğrafı koyarak mizah oluşturabilir.

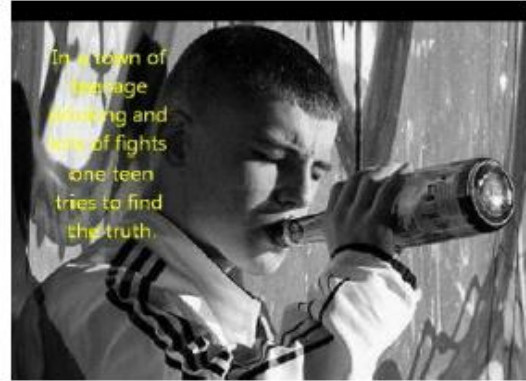
Yansının üzerine “Kasabanın polisi onu kimin öldürdüğünü bulmaya çalışır.” şeklinde açıklayıcı bir cümle yazabilir.

Bilgi Notu: İzleyicilerde merak uyandırmak için bir soru işareti şekli kullanabilir.

Yansının üzerine merakı daha da artırmak için “Suçu kim işledi?” yazabilir.

Bilgi Notu: Asi gençlik görüntüsü verebilir.

Yansının üzerine “ İçki içen ve kavga çıkaran gençlerin kasabasında bir genç gerçeği bulmaya çalışır.” yazabilir.

Bilgi Notu: Aksiyonu tamamlamak için ağaçlık alanın ıssız bir görüntüsünü kullanabilir ve etki için cümle yapılarını çeşitlendirmeye çalışabilir.

Yansının üzerine “Küçük kasabada bir alçak vardır. Bir katil.” şeklindeki cümlelerle yazılı anlatımını renklendirebilir.

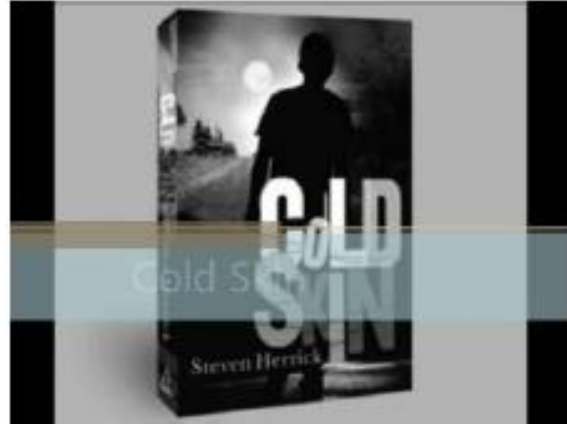

Bilgi Notu: Sunumu sondan başa getirmek için ve izleyici topluluğunun ilgisini güçlendirmek için sunumda uzaktan gelen silah sesinin tersine kasabanın caddesini nişan alan silah sesini kullanır.

Yansının üzerine: “Küçük bir kasaba, cinayet, sır” yazabilir.

Bilgi Notu: Açılış görüntüsünü son karede tekrarlayarak uyum oluşturur.

Öğrenci, düzeni anlar ve karakterleri ya da hikâyenin konusunu çok fazla ortaya çıkarmaz.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Müfredat incelemeleri, ülkelerin eğitim öğretim sistemini karşılaştırmaya olanak tanır. Kendi sistemimizde yer almayan ancak eğitim yapımıza uygun düşecek özellik ve değişikliklere göre programı düzenlemek; müfredat güncelleme, geliştirme ve iyileştirme çalışmalarının pratik bir yoludur.

Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2015) ve Avustralya Müfredatı Ana Dili Ders Materyalleri (ACARA, 2014) incelendiğinde iki müfredatta da ana dili öğretiminde etkinlik temelli öğretimin yoğunluk kazandığı görülmektedir. Güneş'e (2014: 60) göre etkinliklerle yapılan dil öğretiminde yetişkin ve çocukların iş birliği içinde çeşitli etkinlik ve görevleri yapmaları, öğrenmeyi kolaylaştırmakta, dil ve zihinsel becerilerini geliştirmektedir.

Avustralya ana dili öğretim materyalinde 9. ve 10. yılda (tatmin edici düzeyde) yer alan fragman tekniğinin Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (1-8. sınıflar) bulunmadığı tespit edilmiştir.

Avustralya müfredatı ana dili öğretimi, üç başarı standardına (tatmin edici düzey, tatmin edicinin üstünde, tatmin edicinin altında) ayrılmıştır. Müfredat genelinde ana dili öğretiminde her bir öğrencinin hazırladıkları etkinlikler, önceden belirlenen başarı kriterlerine göre değil her öğrencinin emeği, özverisi, dil gelişimine göre değerlendirilerek bireysel farklılıklar daima göz önünde bulundurulur. Öğrenciye belli bir süre verilmesi, verilen bu süre zarfında öğretmenlerinden ve akranlarından geri bildirim alınması söz konusudur. Ana dili öğretiminde öğrencinin eğitim-öğretim sürecindeki emeği, çalışması dikkate alınarak süreç odaklı bir değerlendirme ağırlık kazanmaktadır.

Avustralya müfredatında öğrencilerin dil becerilerinin tamamını geliştirmeye ve değerlendirmeye yönelik ürün dosyalarında farklı farklı etkinlikler vardır ve bu etkinliklerin tamamı bütün dil becerilerini geliştirmede ve değerlendirmede kullanılır. Her bir öğrenci dosyası öğrenciye göre değerlendirilir. Bu ürün dosyalarında yer alan etkinliklerden biri de fragman hazırlamadır. Türkçe öğretiminde temel becerileri geliştirmek için ağırlıklı olarak yazma ve okuma becerisinde kullanılabilecek bir teknik olarak fragman hazırlamanın, ortaokul düzeyinde uygulanması başka bir çalışma konusu olarak önerilmektedir.

Dinleme ve okuma anadilinde anlama gücüne yönelik becerilerdir ve alıcı dil olarak adlandırılırken konuşma ve yazma ise anlatım gücüne yönelik becerilerdir ve verici/üretici dil olarak adlandırılır. Avustralya müfredatında bu teknik; alıcı ve üretici dil biçimleri olmak üzere bütün dil becerilerini geliştirmeyi hedef almıştır.

Bu portfolyo incelemesiyle Avustralya müfredatı ana dili öğretiminde; iş birlikçi, sürece ve performansa dayalı değerlendirme, aşamalılık ilkesini gözetme, bütün alanlara ait becerilerin ayrı ayrı değil de yazma-okuma-konuşma-dinleme-izleme becerilerini kapsayan dil becerileriyle ilişkilendirilerek ele alma, konuşma bilgi teknolojilerini ön planda tutma, öğretmen ve akran değerlendirmelerini içermeye, dili ve teknolojiyi doğru kullanmaktan öte alıcılar üzerinde etki uyandırabilmenin önemine dikkat çekmektedir.

Arıcı'ya (2012: 10) göre de okuma, bir dil becerisi alanı olarak, diğer dil becerileri (dinleme, konuşma ve yazma) ile ilişkilidir. Bu ilişki bazen birbirini tamamlama şeklinde kendini gösterirken bazen de sarmallık oluşturmakta veya aynı göreve hizmet etmektedir. Bu çalışmada ele alınan "fragman tekniği"nin bu açıdan dil becerilerinden ağırlıklı olarak okuma ve yazmanın geliştirilmesi ve değerlendirilmesinde kullanıldığı görülmektedir. Fragmanı

hazırlanacak eserin öğrenciler tarafından dikkatle okunması ve fragman hazırlama sürecinde onlardan okuyup anladıklarını etkili bir yazıya ve etkili dijital bir sunuma dönüştürmesi beklenmektedir. Sunumda kullanılan cümlelerin hem dinleyici üzerinde etki bırakması hem de dil bilgisi kurallarına uygun olması gerekmektedir. Örneğin 9. yılda öğrenciler sınıfta okudukları kitaptaki olayları etkili cümle ve görsellerle yeniden düzenlemektedirler. Öğrencinin olayı etkili bir şekilde sunabilmesi olaylar ve görselleri birbirine bağlaması aynı zamanda okuma becerisini değerlendirmeye de olanak sağlamaktadır. 10. yılda yine sınıfta çalıştıkları bir roman için romanın içindeki olayları izleyenleri meraklandıracak tarzda vererek gizemli bir kitap tanıtımı yaparlar.

Temizkan'ın da ifadesiyle nasıl sözle iletişim dinlemeyi gerektiriyorsa yazılı iletişim de okumayı gerekli kılar (2009: 1). İlköğretim döneminde şekillenen okuma alışkanlığı ve becerisi, öğrencinin iletişim kurma, çağdaş toplumun gereklerini yerine getirme, bilinçli karar verme, okumayı sürdürme gibi üst düzey becerilerin de gelişimine katkı sağlamaktadır (Güneş, 2009: 2). Öğrencilerin bütün derslerde ve alanlarda başarılı olmaları, okuma becerilerinin gelişmesine bağlıdır (Gündüz ve Şimşek, 2011: 14). ACARA'da (2014b: 16) belirtildiği gibi fragman hazırlamanın amacı romanın tanıtımını yapmak ve insanları onu okumaya teşvik etmektir. Bu anlamda Türkçe öğretiminde; öğrencilerin öğretmenlerinden ve arkadaşlarından geri bildirim alarak hazırladıkları fragmanlar, okunması gerekli bir kitabın tanıtımında öğretmenler tarafından da hazırlanıp okumaya teşvikte kullanılabilir. Standart testler, açık uçlu sorular, mülakatlar, görüşmeler yoluyla ölçme ve değerlendirmesi yapılan okuma becerisinin (Akyol, 2009: 45) fragman tekniği ile de değerlendirilmesi mümkün görünmektedir.

Yazma becerisi de dil becerilerinin yanında zihinsel süreçlerle iç içe olması nedeniyle çok sayıda becerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Yazma özellikle öğrencilerin düşüncelerini genişletme, bilgilerini düzenleme, dili kullanma, bilgi birikimlerini zenginleştirme ve zihinsel sözlüklerini geliştirmelerine yardım etmektedir. Yazma aynı zamanda öğrencilere düşüncelerini aktarma, uygulama ve somutlaştırmaya izin veren bir süreçtir. Bu yönleriyle yazma öğretimi, öğrencinin zihinsel gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır (Güneş, 2014: 159). Her yazının okunmak gibi mutlak bir amacı olduğu dikkate alındığında, yazı yoluyla aktarılan anlamların okurun zihninde tam olarak oluşması, öngörme sürecinin ne kadar başarıyla gerçekleştiğine bağlıdır. Aktarılabilecek içeriğin özelliklerine uygun olarak, anlatım tarzının seçimi de öngörme sürecinin bir parçasıdır (Karadağ, 2011: 147).

Yazma öğretiminde ayrıca öğrenciye kazandırılmak istenen üst beceriler bulunmaktadır. Eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, iletişim becerisi, araştırma becerisi, problem çözme becerisi, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi gibi. Bu becerilerden

biri ve bu çalışmanın konusu için önem arz eden bir diğer beceri ise bilgi teknolojilerini kullanma becerisidir.

Avustralya dil öğretim materyalinin (ACARA, 2014) ve Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (MEB, 2015) öğrenciye kazandırmayı hedeflediği temel becerilerden biri olan bilgi ve iletişim teknolojileri becerisi, öğrencilerin; dijital ortamda kendileri ve başkaları için riskleri sınırlama becerisini, teknoloji geliştikçe yeni araçlar yapmanın yollarına uyum sağlama becerisini ve onların çoğunu uygun ve kullanılabilir teknoloji hâline getirme becerisini kapsar. Öğrenciler, bilgi ve iletişim teknolojileri becerisini; çok yönlü basılı ve görsel metinler oluşturmada ve bunları yorumlamada kullanırlar (Süğümlü, 2013: 176). Fragman tekniği, öğrencilerin bilgi ve becerilerini dijital bir sunum yoluyla aktarmasına olanak tanıdığından bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirmesine yardımcı olur.

Bilgi teknolojisinin imkânlarını yerinde ve planlı kullanma, kaynaklardan bilgiye ulaşma, taranan bilgilerin işe yararlığını sezme ve ayırma, değerlendirme, onları yeni alanlarda kullanma gibi alt becerileri kapsar (Yılmaz, 2010: 208). Fragman tekniğinin kullanımı ile kitap tanıtımı hazırlayan öğrenciler kitapla ilgili soruları oluştururken eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve Türkçeyi doğru etkili ve güzel kullanma becerisini yerine getirirken fragman hazırlama sürecinde bilgi teknolojilerini de aktif olarak kullanacaklardır.

Fragman tekniği öğrencilere okuma sevgisi kazandırmada, yazma becerisini geliştirmede, dil bilgisi kurallarına uygun cümle kurmada yol gösterici bir tekniktir. Ayrıca sunum ve bilgi teknolojilerini kullanma becerisi kazandırmaya dönük bir uygulamadır. Önerilen bu teknik, sınıf içindeki öğrencilerin dinleme-izleme becerisini geliştirirken öğretmenlerin de öğrenci performanslarını değerlendirmede tercih edilebilecekleri bir araç olacaktır.

Türkçenin işleyişi ile ilgili dil bilgisi kurallarını, edebî şahsiyetlerini ve eserlerini öğrencilere aktaran, sadece bilgi edinme dersi değil, anlama ve anlatma temel dil becerilerini etkin kullanma yeteneğini geliştirmeyi amaçlayan Türkçe dersinde (Karatay, 2011: 8) kullanılabilir olan bu teknikle öğrencilerin ağırlıklı olarak okuma ve yazma becerileri gelişecek, böylece hem anlama hem de anlatmaya dayalı kapsamlı bir öğrenme-öğretme faaliyeti gerçekleşmiş olacaktır.

Bu çalışmada ele alınan Avustralya ana dili ders materyalinde aşamalarıyla gösterilen fragman hazırlama tekniğinin kullanılacağı kitapların belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir. Çocuk edebiyatının nitelikli örneklerinden seçilen roman ve öyküler, fragman hazırlama tekniği ile Türkçe öğretiminde yer alabilir. Sınıf içindeki çalışmalarda öğretmenler tarafından belirlenen ya da öğrencilerin öğretmenlerinin yol göstermeleri doğrultusunda kendi

seçtikleri bir kitapla ilgili öğrencilere fragman hazırlama görevi verilerek hem öğrencilerin okuma ve yazma becerilerinin gelişmesi sağlanabilir hem de kitabı anlama düzeyleri ve fragmandaki cümlelerin kurulmasına gösterilen itina ile dile hâkimiyetleri belirlenebilir. Özetle fragman tekniği; öğrencilerin okuma, ağırlıklı olarak yazma becerilerini geliştirmede; onları belirli bir kitabı okumaya teşvik etmede ve her iki becerinin değerlendirilmesinde kullanılabilecek bir tekniktir. Türkçe öğretiminde özellikle okuma yazma alanlarında fragman tekniğine başvurulması önerilmektedir.

Bundan sonraki araştırmalarda; öğrencinin özgünlüğünü ve yaratıcılığını destekleyen fragman tekniğinin Türkçe öğretimi dil becerilerinde etkililiğini ortaya koymak için uygulamalı çalışmalar yapılabilir. Ayrıca yeni bir tekniğin örneklerle incelendiği ve açıklandığı bu çalışmanın müfredat güncelleme çalışmalarına da sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- ACARA (2014a). http://www.acara.edu.au/curriculum/worksamples/Year_9_English_Portfolio_Satisfactory.pdf (Erişim Tarihi: 15.01.2016)
- ACARA(2014b).http://www.acara.edu.au/curriculum/worksamples/Year_10_English_Portfolio_Satisfactory.pdf (Erişim Tarihi: 15.01.2016)
- AKYOL, H. (2009). Okuma. (ed. A. Kırkkılıç ve H. Akyol). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi, s. 15-48.
- ARICI, A. F. (2012). *Okuma Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- AYKAŞ, M. (2011). *Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Metinleriyle Kurgulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Anlatma Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- DİLİDÜZGÜN, Ş. (2014). Türkçe Öğretiminde Haber Metinleri - Metin Yapısı Bağlamında Etkinlik Oluşturma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(3), 89-100.
- DOĞAN, Y. (2013). Dinleme Eğitimi: Kuram, Uygulama, Ölçme ve Değerlendirme. (ed. A. Güzel ve H. Karatay), *Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi, 151-180.
- FINDIK DÖNMEZ, A. (2013). *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Öğretiminde Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerilerinin Gelişmesinde Karikatürün Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- GEDİK, M. (2012). *Ortaokul İkinci Sınıf Öğrencilerinin Temel Dil Becerilerinin Geliştirilmesinde Eğitsel Oyunların Başarı ve Kalıcılığa Etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- GÖÇER, A. (2015). Temel Dil Becerilerinin Geliştirilmesinde Dil Bilgisi Öğrenme Alanlarının Yeri, İşlevi ve Öğretimi: Bütünlük İlkesi ve Tümevarım Yöntemi Ekseninde Tematik Bir Yaklaşım. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları*, 4(1), 233-242.
- GÜNDÜZ, O. ve ŞİMŞEK, T. (2011). *Uygulamalı Okuma Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- GÜNEŞ, F. (2009). *Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- GÜNEŞ, F. (2014). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: Pegem Akademi.

- KARA, Ö. T. (2010). *Dramayla Öykü Oluşturma Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretimine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- KARADAĞ, Ö. (2011). Yazma Eğitiminde Anlatım Tarzları ve Öğretimi. (ed. M. Özbay) *Yazma Eğitimi* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi, 147-174.
- KARASAR, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- KARATAY, H. (2011). *Okuma Eğitimi Kuram ve Uygulama*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- KARATAY, H. (2013). Okuma Eğitimi: Kuram, Uygulama, Ölçme ve Değerlendirme. (ed. A. Güzel ve H. Karatay), *Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi, 164-221.
- KAYA GÜLER, İ. (2008). *İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Drama Yönteminin Etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KURUDAYIOĞLU, M. ve TÜZEL, S. (2010). 21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi. *TÜBAR-XXVIII-Güz*, 283-298.
- MADEN, S. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Dersinde Drama Yönteminin Temel Dil Becerilerinin Kazanımına Etkisi (Sevgi Teması Örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1- 5. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2015). *Türkçe Dersi (1-8). Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- SARAR KUZU, T. (2004). Etkileşimsel Model'e Uygun Okuma Öğretiminin Türkçe Bilgilendirici Metinleri Anlama Düzeyine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 55-77.
- SEVER, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem Yayınları.
- SÜĞÜMLÜ, Ü. (2013). Avustralya İngilizce Öğretim Programı (2012). (ed. H. Yaman), *Dünyada Ana Dili Öğretimi-Program İncelemeleri*. Ankara: Pegem Akademi, 169-198.
- ŞAHBAZ, N.K. (2013). Türkçe Öğretiminde Kullanılan Strateji, Yöntem ve Teknikler. (ed. A. Güzel ve H. Karatay), *Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi, 133-150.
- ŞAHİN, A. ve ŞAHİN, E. (2009). Türkçe Öğretiminde Teknoloji ve Materyal Kullanımı. (Ed.: A. Kırkkılıç ve H. Akyol), *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi, s. 319-346.
- TEMİZKAN, M. (2009). *Metin Türlerine Göre Okuma Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- TÜZEL, S. (2012). Medya Okuryazarlığı Eğitiminin Türkçe Dersleriyle İlişkilendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(12), 81-96.
- YAMAN, H. ve DEMİRTAŞ, T. (2013). Ana Dili Öğretim Programlarının Temel Özellikleri. (ed. H. Yaman), *Dünyada Ana Dili Öğretimi-Program İncelemeleri*. Ankara: Pegem Akademi, s.4-22.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILDIRIMKAYA, İ. (2016). *Pinokyo Öyküsünün Animasyon Tekniği Kullanılarak Öğretimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- YILMAZ, Y. (2010). Yazma Öğretimi. (ed. C. Yıldız), *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi, 203-276.